

THEODOROS

DE ACELAȘI AUTOR

Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, poeme, Cartea Românească, 1985; *Visul* (în edițiile următoare *Nostalgia*), povestiri, Cartea Românească, 1989, Humanitas, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, 1990, Humanitas, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, 1991, Humanitas, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, 1994 (a devenit roman grafic în limba franceză); *Dragostea*, poeme, Humanitas, 1994; *Orbitor: Aripa stângă*, roman, Humanitas, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, 2001; *Orbitor: Corpul*, roman, Humanitas, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, 2002; *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, 2003; *Parfumul aspru al ficțiunii*, audiobook, Humanitas, 2003; *Plurivers*, vol. I și II, poeme, Humanitas, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri și audiobook, Humanitas, 2004; *Baroane!*, publicistică, Humanitas, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, 2005; *Poeme în garanție*, audiobook, Casa Radio, 2005; *Orbitor: Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, 2007; *Dublu album*, poeme, Humanitas, 2009; *O seară la Operă*, poeme, Știința, Chișinău, 2009; *Nimic*, poeme, Humanitas, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, 2010; *Zen: Jurnal 2004–2010*, Humanitas, 2011; *Ochiul câprui al dragostei noastre*, publicistică și proză, Humanitas, 2012; *Fata de la marginea vieții*, povestiri alese, Humanitas, 2014; *Poezia*, Humanitas, 2015; *Solenoid*, Humanitas, 2015; *Peisaj după isterie*, publicistică, Humanitas, 2017; *Știutorii: Trei povestiri din Orbitor*, Humanitas, 2017; *Un om care scrie: Jurnal 2011–2017*, Humanitas, 2018; *Melancolia*, Humanitas, 2019; *Creionul de tâmplărie*, Humanitas, 2020; *Nu striga niciodată ajutor*, poeme, Humanitas, 2020; *Theodoros*, roman, Humanitas, 2022.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au primit cele mai importante premii literare românești, precum și importante premii internaționale: Premiul literar Giuseppe Acerbi, Italia (2005); Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica, Slovenia (2011); Premiul internațional pentru literatură al orașului Berlin (2012); Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, Serbia (2013); Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția (2013); Premiul La tormenta en un vaso, Spania (2014); Premiul Euskadi de Plata, San Sebastián (2014); Premiul orașului Leipzig pentru înțelegere europeană (2015); Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană (2015); Premiul „Gregor von Rezzori”, Florența (2016); Premiul Leteo, Spania (2017); Premiul „Thomas Mann” pentru literatură, Lübeck (2018); Premio Formentor de las Letras, Mallorca (2018); Prix Millepages, Vincennes (2019); Prix Transfuge, Paris (2019); Premiul Prozart, Skopje, Macedonia de Nord (2021); Premiul FIL, Mexic (2022); Dublin Literary Award (2024). Romanul *Solenoid* a fost nominalizat la International Booker Prize (2025).

MIRCEA CĂRTĂRESCU
THEODOROS

HUMANITAS

Și am văzut un înger puternic, care striga cu glas tare: „Cine este vrednic să deschidă cartea și să-i rupă pecetea?”

Apocalipsa

PARTEA ÎNTÂI

TUDOR

1 Dacă-ți faci cruce cu trei degete năclăite de sânge, mânjind cu sânge în frunte, deasupra sprâncenelor (de unde o dâră ți se scurge de-a lungul nasului negricios și coroiat pe mustața legată în partea stângă cu fir de aur, ca să picure pe dalele de malachită ale fortăreței regale), punând apoi o pată pe poalele cămășii tale de atlas atât de alb că pare auriu, și alte două pe umerii ei cu epoleți de opale, mai întâi pe dreptul, apoi pe stângul, în numele Tatălui, al Fiului și-al Sfântului Duh, Amin, va fi crucea ta primită? Ți s-a zis mereu că ești o cruce de voinic, și chiar asta ai fost de când te știi, fiindcă așa ai ieșit din pântecul mamei tale din Arhipelag, o cruce de carne pe care mulți, nenumărați martiri și-au dat sufletul, cruce de trufe și poftă pe care, cu mâinile tale scăldate-n sânge și-n silitră, cu unghiile tale împuțite, pe care le-ai avut întotdeauna lungi și nu le cureți niciodată, ca să nu uiți nici un trup, de muiere sau de bărbat, în care ți le-ai înfipt, ți-a fost mai întâi răstignit bietul suflet, stihie de aer străvezie, aer străveziu străpuns de piroane și urlând de durere, și flori de sânge înflorind sus, jos, la dreapta și la stânga, în numele Tatălui, al Fiului și-al Sfântului Duh, Amin.

Ai fost un om al sângelui, Theodoros, ai făcut ce este rău înaintea Domnului, ai mâncat cu sânge și ai băut sânge, și de-aceea jertfa ta nu va fi primită, fiindcă viața oricărui trup e în sângele lui. Întreaga ta viață ai încercat să-mpaci mirul și

sângele, la crucea ta ai mai bătut o scândură, jos, la picioare, aidoma celei pe care se-ntind brațele, și la osiile astea de la capetele bârnei ai pus roți cu spițe de bronz și-ai schimbat crucea în car de război tras de patru perechi de cai, și tu, stăpânul nisipurilor roșii africane, tu, dumnezeul mincinos, tu, profetul măcelului, tu, Tewodros II al Etiopiei, cum neam de neamul tău n-a visat că ai fi putut ajunge, cum însă tu ai știut de la-nceputurile vremurilor, ca și când nu Fiul Omului, ci tu, un vierme, ai fi fost părtaș la Creație și l-ai fi văzut pe Satan căzând ca un fulger din cer, tu, cel care și-a văzut visul cu ochii, și ochii săi n-au putut să îndure nici blestemul, nici binecuvântarea, tu, ultimul om de pe pământ, ai ținut hățurile celor patru perechi de cai, suit cu cizmele pline de lut roșu pe lemnul alb și imaculat, ca de mestecăn, al crucii, fluturând deasupra oștirilor încleștate steagul tău verde-galben-roșu cu leul cuceritor al tribului lui Iuda în mijloc, *Moa Ambassa ze imnegede Yehuda*, tu, leul leilor și împăratul împăraților...

Încă de copil te-ntrebai ce putere o fi credința încât, dacă ai credință doar cât un bob de muștar, poți spune smochinului să se sădească-n mare, și el iese din rădăcini și zboară cu frunzele tremurând peste munți și văi și ravine și ajunge la țărmul pietros al mării – marea din Arhipelag, de culoarea smaraldului și-a lapisului proaspăt râșnit, alta n-a fost niciodată în inima și-n mintea ta – și-și înfige zecile, sutele lui de rădăcinițe rănite și crude în carnea gelatinoasă a valurilor, și se prinde acolo, un smochin în mijlocul mării, privește nemaiauzită și nemaivăzută, și dă roade acolo, și mireasma smochinelor coapte, moi ca niște sâni, dulci ca mierea, umple ostroavele. Erai un băiat zdrențăros și mucos care buchisea *Alixândria* în fundul unei grădini neîngrijite, într-o țară îndepărtată de sub stihiiile cerești, când ți-a-ncolțit prima oară în minte, cât un bob de muștar, gândul că... Dar te oprești atunci, cu spaima veștejindu-ți

deodată băierele inimii, de parcă te-ai fi gândit că, dacă ai destulă credință, nu cât un bob de muștar, ci multă, multă, cât o baniță, sau cât e greutatea trupului tău, ai putea schimba crugul stelelor de pe cer și ai putea opri soarele și luna ca Iosua când Domnul i-a dat pe amoriți în mâna lui, și ai putea face ca un om bătrân să intre din nou în pântecul mamei sale, ca să se nască din nou, sau ai putea pluti pe heruvimi, având sub picioare o boltă de safir asemenea cerului în curăția sa. Dacă s-ar putea vedea soarta omului, dacă fiecare om și muiere și prunc ar avea câte-o tipsie de aur în jurul capului, ca sfinții zugrăviți în biserici, atunci s-ar vedea cât de mare e credința din ei, căci unii n-ar avea nici un fel de aureolă, iar la alții tipsia rotundă, de aur bătut, ar fi atât de mare, că ar cuprinde nu doar întregul lor trup în leasa de aur a sorții lor, ci și casele și pomii și gardurile și câmpurile din jur, și-ar coborî și sub țărână, de pământul ar deveni străveziu și s-ar vedea acolo ținutul morților, satele și ogoarele celor trecuți în veșnicie. Și-ai mai putea vedea pe unii care, sortiți să fie fără soartă, își fac soarta singuri, fiindcă așa le este voia, iar voia lor e tare și fără îndoială.

Chiar de când erai un copil te-ai întrebat, cu istețimea minții tale ascuțite de *Alixândria* și *Esopia* și *Archirie* și *Anadan* și *Halimaua* cu minunile ei, și poveștile fără sfârșit ale mamei tale, Sofiana, cea din insula Tinos, vatră a ortodoxiei în Arhipelag, încununată de sfânta mănăstire Panagia Evangelistria, la care s-au adăogat mai târziu cărțile lui Moise și Faptele apostolului Pavel și mărturia Sfântului Ioan din Patmos și-n cele din urmă *Kebra Nagast*, preasfânta carte a Bisericii etiopiene Tewahido, te-ai întrebat de copil dacă voința și credința sunt una, fără să-nțelegi atunci, dar înțelegând acum atât de bine, aici, într-una dintre cele două sute de cămări ale fortăreței din Magdala, unde tu, „Soțul Etiopiei și logodnicul Ierusalimului“, cum îți place atât de mult să te numești, îți trăiești ultimele clipe ale

vieții tale: credința e de la Dumnezeu, voința de la Diavol. „Căci răzvrătirea e ca și păcatul vrăjitoriei, iar voința proprie ca și nelegiuirea și idolatria“, îi spusese proorocul Samuel lui Saul când Domnul îl lepădase, părăndu-i rău că l-a înălțat împărat. Aceeași energie, dar prima țâșnind dintr-o inimă neîntinată, cealaltă dintr-o minte perversă și idolatră al cărei idol ești tu însuși. Te-ai prosternat la propriile tale picioare de când te știi, Theodoros, n-ai avut alt Dumnezeu, iar acum, când totul s-a sfârșit, și trupele lui Napier au distrus fortăreața, și tunurile lor încă se aud bubuind ca glasul Celui atotputernic, și soldații reginei scotocesc chiliile în căutarea ta, ca să te scoată de barbă și să te dea la câini, și împărăteasa Tiruwork cu fiul ei sunt retrași în odăile lor, mai trufași și mai fără inimă încă decât tine, gata să-ți reteze gâtul tău de mizerabil om din popor, fiu al vânzătoarei de leacuri pentru limbrici, fiindcă ai îndrăznit să pângărești o coborâtoare din Solomon cel înțelept, și Ytege Yetemegnu, țiitoarea ta cea plină de vânătași pe pânțele și pe fese și pe pulpe, fiindcă nu te mai poți de ani de zile împreuna decât lovind cu ură muiera de sub tine, fugită la englezi, și nici o slugă și nici un preot prin preajmă, deși unul din cinci bărbați din Etiopia lui Dumnezeu e preot; acum, când nu mai ai scăpare, fiindcă regina Victoria, ce ți-a fost cândva prietenă, și-a-ntors fața de la tine, cățeaua eretică și nebună, și dacă te predai o să ajungi într-o cușcă, purtat ca un animal sângeros, ca un casap barbar pe ulițele Londrei, unde vei fi într-un sfârșit spânzurat în mijlocul unei gloate rânjinde, ca un buchet de dinți stricați; acum, când știi că în câteva clipe vei fi înșfăcat de făpturi cu gheare mai lungi și mai negre decât ale tale și târât într-una din nesfârșitele încăperi ale iadului, strâmte ca dulapurile, cu pereți de fier înroșiți în foc și cu para focului țâșnind de sub tălpi cu o furie nimicitoare, și că vei sfârâi acolo, spânzurat de limbă și jupuit de viu și sodomizat cu un fier

înroșit și cu ochii plesniți și cu urletul înflorindu-ți dintre măsele și sorbit imediat de pereții de aramă topită, și asta nu un ceas, nu o zi, nu un an, ci cât ține veșnicia, iar după prima veșnicie încă o mie de veșnicii, după cum a văzut cu ochii Ei Maica Domnului când a coborât la Iad; acum, în ziua slăvită a Paștilor, la Anul Domnului 1868, după ce-ai împlinit jumătate de veac în care nu te-ai ocupat decât cu o singură faptă, câștigarea lumii cu prețul pierderii propriului suflet, nu-ți mai rămân decât tot trufia, tot ura, tot voința cruntă de-a călca peste cadavre, de data asta peste propriul tău hoit, încă viu, dar mort deja, mort în mintea ta și mort pentru mâinile tale, care tremură acum, dar nu îndeajuns ca să nu-și facă treaba, și care deja caută după răceala țevii, a cocoșului și-a trăgaciului ca o gură ce caută după un fir de apă rece.

Ai pe masa acoperită de brocart roșu cu scene aurite din Pentateuc o cutie de acaju deschisă, în care, pe un pat de satin încrețit, se află două pistoale de duel de o rară frumusețe, ca niște tije de flori nemaivăzute sau ca niște mici animale cafenii cu blana lucioasă ca oglinda. Fiecare pat de pistol este ornat cu o horbotă de aur ce înconjoară strâns mecanismul de tragere. Între pistoalele așezate cap-coadă e un spațiu în care, adâncite în satin încrețit, se află diverse accesorii cu forme ciudate, lucind ca argintul-viu, și trei gloanțe aurite. E darul reginei Victoria din vremurile mai bune în care, deși nu răspundea cu grațioasa ei mână la scrisorile tale lungi și întortocheate, fiindcă în definitiv nu erai pentru ea decât un sălbatic african ce se maimuțărește pe un tron furat de la alții, măcar, pentru serviciile tale, îți mai trimitea din când în când câte un coș cu brânzeturi atât de împuțite, că le dădeai la slugi și la porci, și nici ei nu le mâncau, sau un ceasornic cu arc, pe care l-ai rupt de când l-ai întors prima dată cu labele tale butucănoase, sau un fel de instrument de muzică pe care nimeni din Etiopia nu știa să-l folosească, așa

că la prea multele ceremonii băteau ritmul cu mâinile lor negre, cu palme trandafirii, în curbura lui acaju ca într-o tobă, ignorând strunele și clapele de fildeș, care nu se știa la ce sunt bune. Măcar pistoalele astea aveau să fie de folos, o dată și bine, după care Napier va pune mâna și pe ele, cum va pune mâna pe Magdala, pe comorile din ea, pe grămezile de colți de fildeș, pe sacii de mirodenii din subteranele unde, ca să intri, trebuia să-ți acoperi nasul și gura cu o năframă, fiindcă altfel mireasma lemnului de santal și-a scorțișoarei și-a cuișoarelor și-a enibaharului și-a smirnei și-a nardului și-a celor șapte feluri de piper te-ar îmbălsăma pe dinăuntru, ți-ar opri inima, și timpul ar sta pe loc ca-n Raiul zugrăvit pe pereții bisericilor tale săpate în piatră, și nu te-ai mai arăta niciodată pe fața pământului, sub cerurile înflorate africane. Solomon, fiul lui David, din stirpea căruia ar fi trebuit să te tragi ca să ai dreptul de stăpânire asupra sfintei Etiopii, ca să nu fii un hoț de domnie de două ori mincinos, căci nu erai nici scris în cartea sfinților lui Israel ca urmaș al lui Menelik, și nu erai nici măcar Kassa, fiul vânzătoarei de kosso contra limbricilor și-a panglicilor vii din mațe, ci un pribeag dintr-o țară îndepărtată, adunase aurul Ofirului și cedrii Libanului, ridicase Casa Domnului în care pusese Numele Celui ce glăsuia dintre heruvimi, de deasupra Capacului ispășirii, și o primise pe regina din Sheba în palatele sale și-n cele din urmă la sânul său, ca să vină astfel pe lume Menelik, întemeietorul dinastiei etiopiene, cea mai veche de pe pământ, dar nu se putea lăuda cu bogățiile fără de număr adunate în doar treisprezece ani de domnie de tine, Tewodros II, cel care, să fi fost întrebat de Dumnezeu ce binefaceri ar dori din mâna Sa, n-ar fi cerut niciodată, ca Solomon, înțelepciune și pricepere, bune poate pentru cizmari și tâmplari, ci să fie împărat și să aibă putere fără de margini, ca să pună belciug în nasul dușmanilor și să-și aștearnă la picioare munții înalți și acoperiți de zăpezi ai acestei

lumi. Iar dacă Dumnezeu n-ar fi vrut, tu tot te-ai fi făcut împărat, cu propria mână, și tot ai fi domnit asupra acestor africani negri ca abanosul, de unde numele lor de etiopi, căci feciorașul zdrențăros din cețoasa Valahie, care citea, ghemuit prin poduri, în frigul toamnelor, *Esopia*, cartea despre Esop cel negru și urât, sclavul lui Xantos, nu știa că soarta avea să-l mâne, oarbă, în țara aceluia, unde toți erau negri ca el, căci Esop chiar asta însemna, etiop, adică negru.

Așa se face că acum treisprezece ani, în sfânta biserică a Fecioarei Mariam din Dirasge, înghesuit de zecile, sutele de preoți îmbrăcați în lână multicoloră ce cântau ritmic și gutural, arătându-și dinții îngrozitor de stricați, câți mai aveau dinți, și săltând ca lăcustele, ca șamanii, de care-i deosebeau doar cădelnițele și crucile strâmbe, pe băț de bambus, pe care le mânuiau ca pe niște lănci, tu, falsul Kassa din Kwara și falsul urmaș al lui Solomon, te-ai încoronat tu însuși, asemenea lui Napoleon, cu o coroană barbară de aur, fildeș și lemn sculptat de santal, sub numele, și el o impostură, de Tewodros II, ca să-mplinești profeția că un rege cu acest nume avea să vină ca să schimbe Etiopia într-o țară de poveste, în care curge lapte și miere, țara lui Hristos cel bătut pe cruce, țara păcii de o mie de ani. Tu însă, care, încă neașezat bine pe tron, ai strigat în biserică de-au tremurat sticlele colorate prin care cădea lumina peste gloata de preoți și femei cu obrajii vopsiți cu var, și copii în pielea goală, ciudați robi ai lui Hristos, că tu ești acela, că în ziua aceea profeția s-a-implinit, tu, mincinosul Mesia al unui popor rob vândut, ai schimbat străvechea împărăție într-o vale a plângerii. În doar treisprezece ani ai schilodit poporul *Kebrei Nagast* și ți-ai umplut visteriile de comori din care nu va rămâne nici praful, fiindcă în doar câteva zile soldații lui Napier, mai răi și mai barbari decât ai tăi, vor jefui tot, tot, tot, și duse vor fi cele trei coroane ale tale, și icoana făcătoare de minuni Kurate Re'esu cu

chipul Mântuitorului încoronat cu spini, atât de puternică încât, purtată-n bătalie, lupta ea însăși pentru tine precum Chivotul, altădată, pentru triburile lui Israel, și crucile de aur, și vasele de alabastru, și casetele cu pumni de pietre scumpe, și armele sacre ale înaintașilor tăi la tron, toate cărate jos, la poalele Magdalei în flăcări, aruncate de-a valma, în mormane, pe păтури întinse pe iarbă și vândute cui voia și cui nu voia la preț de tinichele. Tiruwork Wube, regina ta, care te ura mai mult decât ura iadul, măreața și înghețata descendentă a împăratului Solomon, și fiul vostru, Alemayehu, ce-ar fi trebuit să-ți urmeze la tron, deși era un fătălau care, la doisprezece ani, încă nu ieșea dintre fustele mamei sale, ceea ce-ți amintea neplăcut de cât fuseseși și tu de vrăjit de maica ta, Sofiana, grecoaica din Arhipelag ajunsă slujnică în cețoasa, turburea Valahie, și de cât de mult îți stăruie în nări și acum mireasma de pânză sfâșiată și frig din odaia ei, aveau să fie amândoi de jaf, cărați în Englitera, în nepăsarea tuturor, și murind acolo în cețurile și ploile și întunecimea perfidului Albion și puși în sicrie acoperite cu fantastice veșminte etiopiene, catifele pline de broderii înfățișând cele mai glorioase momente ale Dinastiei solomonice, veche de mii de ani, și vârâți în pământul rece al aceluia ostrov de piatră.

Tu nici măcar de asta n-o să ai parte, fiindcă te vor găsi prăbușit pe podea, cu țeava pistolului încă în gură și creierii împrăștiați peste masa roșie și pe jos, și pe pereți, și bucăți de craniu cu scalpul de care încă atârnavă cozile tale împletite risipite pe dalele de malachită verde-întunecată, și episcopii neamului peste care-ai domnit fără nici o întemeiere aveau să nu-ți ierte că ai ridicat mâna asupra ta însuși, păcat de moarte, căci doar Unul poate să ia vieți și să le dea înapoi când vrea și cui vrea El, și să-ți iei singur viața înseamnă să-i furi Domnului pe unul dintre robii săi, vas pentru cinste sau pentru rușine, după cum El a binevoit pentru căile Sale totdeauna ascunse. Așa că, după

Partea întâi
TUDOR

7

Partea a doua
THEODOROS

211

Partea a treia
TEWODROS

413

Notă finală

625